

УДК 373.016.091.212:070.11(100)

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ Й РОЗВИТКУ МЕДІАОСВІТИ В ЗВО АНГЛОМОВНИХ КРАЇН АМЕРИКИ ТА ЄВРОПИ

Олена Бескорса

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри теорії і практики початкової освіти
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

м. Слов'янськ, Україна

ORCID ID0000-0001-8018-8549

beskorsyhelen@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена актуальній проблемі становлення й розвитку медіаосвіти в закладах освіти англомовних країн Америки та Європи. З'ясовано, що медіа-освіта пов'язана з усіма видами медіа, до якої відносять сукупність інформаційно-комунікативних засобів, з якими взаємодіє у навчанні, професійній діяльності та повсякденному житті кожна людина: друковані (газети, журнали), аудіальні засоби (радіо, звукозаписи) та екранні або аудіовізуальні засоби (кіно, телебачення, відео, мультимедіа, Інтернет тощо); визначено сутнісні характеристики медіаосвіти, з'ясовано, що метою медіаосвіти є формування медіаграмотності та медіакультури особистості. Для реалізації мети використано комплекс методів: пошуково-бібліографічний метод та метод теоретичного узагальнення для визначення стану розроблення проблеми розвитку медіаосвіти англомовних країн Америки та Європи, виявлення провідних теоретичних підходів; хронологічно-системний метод та метод ретроспективного аналізу для вивчення передумов, виокремлення етапів становлення досліджуваного явища; описово-аналітичний та порівняльно-зіставний методи для визначення загальних та специфічних тенденцій розвитку медіаосвіти англомовних країн Америки та Європи.

Грунтовний аналіз теоретичних і прикладних наукових розвідок медіаосвітніх процесів в англомовних країнах Америки та Європи дозволив виокремити й схарактеризувати три ключові періоди у формуванні й розвитку медіаосвіти та медіаграмотності англомовних країн: 40–60-ті роки ХХ ст. – період зародження та становлення медіаосвіти англомовних країн Америки та Європи; 70–90-ті роки ХХ ст. (остання чверть століття) – розвиток медіаосвіти та її інтеграція в систему середньої та вищої ланок освіти; від початку ХХІ століття – сучасний період розвитку медіаосвіти в англомовних країнах.

У контексті вивчення досвіду медіатеоретиків і практиків англомовних країн обґрунтовано необхідність застосування позитивного медіадосвіду для розв'язання проблем впровадження медіаосвіти в Україні.

Ключові слова: медіаосвіта; медіаграмотність; медіакультура; періодизація; англомовні країни Америки та Європи; ключові тенденції.

Постановка проблеми. Медіакультура на сьогодні є невід'ємною частиною загальної інформаційної культури суспільства. Світ сучасної людини насичений різними медіа, з якими вона взаємодіє у повсякденному житті, у навчанні, громадській та професійній діяльності. Наразі медіа – це вся сукупність інформаційно-комунікативних засобів: друковані (газети, журнали), аудіальні засоби (радіо, звукозаписи) та екранні або аудіовізуальні засоби (кіно,

телебачення, відео, мультимедіа, Інтернет тощо). Саме під дією цих засобів формується картина світу сучасної особистості, яка все менше контактує з реальною дійсністю, знаходячись в оточенні її репрезентативних образів, а також образів, що продукуються мисленням людини за допомогою медіазасобів. Тож сьогодні можна сказати, що простір, який оточує людину, і процеси в ньому стають у значній мірі віртуальними. Шлях формування медіакультури – це медіаосвіта в усіх її формах.

Англомовні країни Америки та Європи мають значний досвід в галузі медіаосвіти, оскільки усвідомлення суттєвого впливу медіазасобів на світогляд та громадянську позицію людини почалось ще в минулому столітті. Цей досвід є надзвичайно важливим для сучасного українського медіапростору, для вітчизняного суспільства загалом, що доводять жорсткі реалії російсько-української інформаційної (а з 2022 року й повномасштабної) війни, в умовах якої українське суспільство живе останнє десятиліття.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Українські науковці, фахівці в галузі медіаосвіти, лише починають вивчати медіадосвід інших країн, дослідження іноземних вчених-теоретиків та педагогів-практиків, які занурюються в питання розвитку медіаграмотності та медіакультури й вибудовують власні траєкторії розвитку медіаосвіти. В останні роки з'явилась низка наукових розвідок з питань медіаосвіти в країнах Європи і Америки. Це роботи Г. Головченка (2021), який вивчає тенденції розвитку медіаосвіти в США та Канаді; Н. Приходькіної (2021), якою висвітлено особливості розвитку медіаосвіти у закладах загальної середньої освіти розвинених англомовних країн; І. Макух-Федоркової (2017) та О. Ішутіної (2022), яку цікавить загальноєвропейський контекст упровадження медіаосвіти.

Спробуємо зануритись в історичні аспекти розвитку медіаосвіти та визначити й схарактеризувати етапи формування медіаосвіти в англомовних країнах Америки та Європи, що становитиме **мету даної статті**.

Методи дослідження. Для реалізації мети використано комплекс методів:

– *пошуково-бібліографічний метод та метод теоретичного узагальнення* для визначення стану розроблення проблеми розвитку медіаосвіти англомовних країн Америки та Європи, виявлення провідних теоретичних підходів;

– *хронологічно-системний метод та метод ретроспективного аналізу* для вивчення передумов, виокремлення етапів становлення досліджуваного явища;

– *описово-аналітичний та порівняльно-зіставний методи* для визначення загальних та специфічних тенденцій розвитку медіаосвіти

англомовних країн Америки та Європи.

Результати дослідження. Аналіз наукових розвідок дозволив виявити, що вченими напрацьовано певний досвід періодизації розвитку медіаосвіти в різних країнах Європи та Америки. Так, Приходькіною (2021) виокремлено генезу медіаосвіти учнів у розвинених англомовних країнах: *підготовчий* період (20–70-ті роки ХХ ст.); вплив протекціоністської, естетичної, семіотичної теорій медіаосвіти, поява фундаментальних праць з теорії медіа; *перехідний* період (80-ті роки ХХ ст.); визнання медіаосвіти та ухвалення стратегічних документів, поява навчальної літератури з медіаграмотності; період *інституалізації* (90-ті роки ХХ ст.); створення асоціацій з медіаосвіти, впровадження курсів з медіаграмотності до шкільної освіти; період *цифровізації* (перше десятиліття ХХІ ст.); започаткування міжнародного руху з медіаграмотності, створення онлайн-програм та електронних освітніх ресурсів для навчання медіаінформаційної грамотності в цифровому середовищі; період *постправди* (10-ті роки ХХІ ст.); поширення фейкової інформації в медіа, запровадження терміну «дезінфодемія», навчання фактчекінгу (Приходькіна, 2021, 286–287).

Власну періодизацію розвитку медіаосвіти в США та Канаді на основі історичних подій, законодавчих, нормативно-правових та освітніх змін пропонує Головченко (2021): зародження (1960–1970 рр.); становлення (1970–1980 рр.); формування медіаосвіти як окремого напрямку освітньої діяльності (1980–1990 рр.); визнання і динамічний розвиток медіаосвіти (1990–2000 рр.); розвиток співпраці міжнародних, урядових і громадських організацій і закладів освіти (2000–2010 рр.); трансформація медіаосвіти (2010–2020 рр.).

Занурення в медіаосвітні процеси англомовних країн Америки і Європи, аналіз міжнародної документації, зокрема численних рекомендацій та фреймворків Європейської комісії та ЮНЕСКО, дозволило запропонувати власну періодизацію розвитку медіаосвіти у вказаних країнах.

Перший період – 40–60-ті роки ХХ ст. – період *зародження та становлення медіаосвіти англомовних країн Америки та Європи*.

Зародження медіаосвіти у цей період у більшості англомовних країн світу (США, Канади, Великобританії, Австралії) відбувалося на ґрунті розвитку телебачення та кінематографа; опитування засвідчували, що діти проводили багато часу біля телевізійного екрану. Тож стрімкий розвиток телебачення та висока інтенсивність контактів учнів з новими аудіовізуальними медіа змусили педагогів замислитися про наслідки такого впливу.

Значний вклад у становленні медіаосвіти на цьому етапі зробив відомий канадський науковець і педагог М. McLuhan, який акцентував увагу освітян на

зростаючій популярності нової візуальної культури в житті молоді та закликав активно використовувати багатий потенціал аудіовізуальної культури для навчання школярів невербальними способами комунікації. Саме цей вчений одним із перших почав використовувати термін «media» з метою визначення засобів масової комунікації та підкреслював їх вплив на суспільство (зокрема, дитячу аудиторію). Відома цитата «Medium is the message» («Засіб – це повідомлення») достатньо чітко відображає думку вченого про те, що медіа тексти, тобто повідомлення, можуть сприйматися по-різному (McLuhan, 1964). Відповідно до цього, виникла проблема врегулювання взаємодії школярів і медіа й відповідно до цього потреба в формуванні медіакультури. Педагогічна спільнота розуміла безперспективність спроб відгородити учнів від всезростаючого впливу телебачення та кінематографа, тож виникла необхідність розроблення і впровадження спеціальних курсів та програм, з метою допомогти учням краще адаптуватися у світі медіа, а також оптимізувати сам процес навчання.

У другій половині 50-х років М. McLuhan висунув концепцію «Глобального села», в основу якої поклав положення щодо діалогу культур в інформаційному суспільстві епохи глобалізації. «Глобалізація» й «інформаційне суспільство» – два взаємодоповнюючих феномена, які визначають характер сучасної епохи та розробив навчальну програму для 11-го класу середніх шкіл з медіаосвіти, яка, безперечно, стала базою для подальшого розвитку медіаосвітніх програм і курсів як для середньої, так і для вищої ланок освіти. У 60-ті роки термін «film teaching» – навчання кіномистецтву, що використовувався М. McLuhan та відображав більш вузьку спрямованість курсу, трансформувався у термін «screen education» – екранна освіта. У цей же час у всьому світі активно проводилися студентські кінофестивалі і конференції, присвячені медіа освітній тематиці, наприклад, у 1968 році відбулася перша міжнародна конференція «International Conference on Communication Media Education», у рамках якої розглядалися актуальні проблеми медіаосвіти у різних країнах та був проаналізовано національний досвід низки країн, таких як США, Британія, Австралія, а також Канада.

Отже, на цьому етапі відбулись перші спроби впровадження медіаосвіти в освітній процес.

Другий період – 70–90-ті роки ХХ ст. (остання чверть століття) – *розвиток медіаосвіти та її інтеграція в систему середньої та вищої ланок освіти.*

Як стверджують науковці, які досліджують розвиток медіаосвіти в різних країнах світу (О. Beskorsa, Н. Tsvietkova & L. Pryimenko (2021), Г. Головченко (2021), О. Ішутіна (2022), Н. Приходькіна (2021), та ін.), медіаосвіта в 70-ті роки

XX століття здійснювалася за рахунок окремих педагогів-ентузіастів, які робили спроби інтегрувати курс «медіаосвіти» у шкільну програму на основі матеріалу кінематографа, телебачення і преси. Були створені Асоціації медіаграмотності в Канаді (Association for Media Literacy, AML), в Англії, США. Для розвитку медіаосвіти була важливою підтримка ЮНЕСКО, що виступила з пропозицією про необхідність вивчення медіа в рамках програм вищої та середньої школи та оголосила медіаосвіту пріоритетним напрямком найближчого десятиліття. Крім того, з'явилися перші підручники з медіаосвіти.

У 90-ті роки завдяки інтенсивному розвитку інформаційних та телекомунікаційних технологій, активній комп'ютеризації шкіл з'явилися нові освітні стандарти, що передбачали обов'язкове впровадження медіаосвіти в курс шкільних програм. Були створені спеціалізовані методичні центри з розробки єдиних теоретичних основ навчальних програм, що включали і курс медіаосвіти відповідно. А також велась розробка власних програм та впровадження відповідних документів, що забезпечували вчителів необхідними педагогічними стратегіями у сфері медіаосвіти. В офіційних документах зазначалась актуальність курсу медіаосвіти: «розуміння значення усного друкованого та інших форм медіа тексту важливе для життя в умовах демократії. Таким чином, досліджуючи різні медіа тексти, учні мають змогу набути багатий досвід, пізнати інші культури. У процесі роботи з медіа текстами школярі аналізують, синтезують, оцінюють та створюють власну медіа продукцію» (MediaSmarts. Canada's Centre for Digital Media Literacy. N.d. <http://mediasmarts.ca>).

Типовою рисою цього періоду є виникнення численних асаціцій з медіаграмотності та медіаосвіти, головним стратегічним завданням яких було сприяння розвитку та інтеграції медіаосвіти серед дитячої, підліткової, а головне дорослої аудиторії.

Отже, на цьому етапі практично в усіх англомовних країнах вивчення курсу медіаграмотності стало обов'язковою частиною шкільної програми загальноосвітніх навчальних закладів, розпочались також інтегративні процеси впровадження медіаосвіти до окремих курсів у закладах вищої освіти, передусім, курсах з мистецтвознавства та англійської мови.

Третій період – від початку XXI століття – *сучасний період розвитку медіаосвіти в англомовних країнах.*

Упродовж даного періоду ЮНЕСКО та Європейський парламент беруть активну участь у розробці основ нормативно-правових та рамкових документів з питань формування й розвитку медіа та інформаційної грамотності, надають підтримку країнам-членам ЮНЕСКО, в тому числі і Великобританії, США, Канаді та ін. англомовним країнам, у досягненні цілей, сформованих у Празькій

декларації «Назустріч інформаційно грамотному суспільству» (The Prague declaration. Towards an information literate society, 2004), Александрійській декларації про інформаційну грамотність та освіту впродовж життя «Маяки інформаційного суспільства» (Beacons of the Information Society. The Alexandria Proclamation on Information Literacy and Lifelong Learning, 2005), Паризькій програмі-рекомендації ЮНЕСКО (Paris Agenda or 12 Recommendations for Media Education, 2007), резолюції Європарламенту щодо медіаграмотності у цифровому світі (European Parliament resolution of 16 December 2008 on media literacy in a digital world, 2008), Феській декларації ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності (Fez declaration on media and information literacy, 2011), Паризькій декларації ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності в цифрову епоху (Paris Declaration on Media and Information Literacy in the Digital Era, 2014) та ін.

У названих документах здобуття медіаосвіти та оволодіння медіаграмотністю визнано ключовими правами кожного громадянина будь-якої країни світу, а також правом на вільне самовираження та інформацію. Крім того, як справедливо зазначає О. Ішутіна (2022), усі документи стосуються поширення ідей медіаграмотності, розвитку критичного мислення, сприяння широкому громадському міжкультурному діалогу.

Наразі медіаінформаційна грамотність в документах UNESCO визначається комплексно як набір навичок, які надають громадянам доступ, пошук, розуміння, оцінку та використання, створення, а також обмін інформацією та медіа-вмістом у всіх форматах, використовуючи різні інструменти, у критичний, етичний та ефективний спосіб, для участі в особистій, професійній та суспільній діяльності (Dornan, 2019). Медіаінформаційна грамотність є одним із soft skills, тобто навичок ХХІ століття.

ЮНЕСКО виокремлено п'ять основоположних законів медіаінформаційної грамотності (Laws of Media and Information Literacy, MIL):

1. Інформація, комунікація, бібліотеки, медіа, технології, інтернет мають використовуватися суспільством критично. Вони рівні за статусом, і жодне з цих джерел не варто вважати більш значущим, ніж інші ;

2. Кожен громадянин є творцем інформації/знань. Кожен має право на доступ до інформації/знань та право на самовираження. Медійна та інформаційна грамотність має бути для всіх – і для чоловіків, і для жінок, – і тісно пов'язана з правами людини;

3. Інформація, знання та повідомлення не завжди є нейтральними, незалежними чи неупередженими. Будь-яка концептуалізація, використання і застосування MIL повинна зробити це твердження прозорим і зрозумілим для

всіх громадян;

4. Кожен громадянин хоче отримувати і розуміти нову інформацію, знання і повідомлення та мати можливість на спілкування з іншими, навіть якщо він не висловлює це прагнення. Їх права на це ніколи не мають порушуватися;

5. Медіаінформаційна грамотність не набувається одномоментно. Це постійний та динамічний досвід і процес. Його можна вважати завершеним, якщо він включає в себе знання, вміння та установки щодо використання, створення та передачі інформації, щодо медіа та технологічного контенту (Five Laws of Media and Information Literacy, 2023).

У дослідженнях UNESCO також виокремлено п'ять ключових принципів медіаінформаційної грамотності, які були вперше сформульовані в 1987 році канадською асоціацією вчителів, відтоді їх було включено включено в Керівництво розвитку медіаграмотності (Media Literacy Resource Guide), і до сьогодні вони залишаються фундаментальними принципами медіаосвіти:

1. Усі медіамеседжі є сконструйованими (основні тези: штучність, рукотворність медіапродуктів, створення меседжів конкретними індивідами з конкретною метою).

2. Медіа формують наше сприйняття реальності (медіа не є об'єктивним відображенням реального світу; наші уявлення про реальність значною мірою ґрунтуються на медіа, а не на нашому досвіді).

3. Різні аудиторії по-різному сприймають медіамеседжі (кожна людина взаємодіє з медіа в індивідуальний спосіб; сприйняття медіамеседжу залежить від особистих потреб, національних, культурних і статевих відмінностей, моральних принципів тощо).

4. Медіамеседжі містять комерційні втручання (медіа є бізнесом і мають приносити прибуток; медіа сконцентровано в руках невеликої кількості власників).

5. Усі медіамеседжі включають різні точки зору (медіапродукти в певний спосіб рекламують ідеологію, цінності і стиль життя; медіамеседжі зазвичай підтримують наявну систему) (Media and Information Literacy: Policy and Strategy Guidelines, 2013).

Медіаосвіта на сьогодні – це одна із освітніх галузей, спрямована на надання знань у галузі медіа, формування медіакультури, як суспільної, так і особистісної, на розвиток навичок безпечної та ефективної взаємодії користувачів із сучасними, в тому числі цифровими, медіа-засобами.

В останні роки відбувається активна модернізація й подальше удосконалення програм і технологій медіаосвіти. Це пов'язано з інтенсивним розвитком цифрових технологій, зокрема з використанням технологій штучного

інтелекту, який створює нові виклики у вигляді дезінформації та дипфейків, використовується для створення реалістичних фейкових зображень, відео та аудіо, ускладнюючи розпізнавання достовірного контенту. Серйозними викликами використання ІІІ є конфіденційність інформації, порушення безпеки, таргетована дезінформація та маніпулятивні кампанії.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Узагальнення результатів дослідження засвідчило, що ґрунтовний аналіз теоретичних і прикладних наукових розвідок медіаосвітніх процесів в англомовних країнах Америки та Європи дозволив виокремити й схарактеризувати три ключові періоди у формуванні й розвитку медіаосвіти та медіаграмотності англомовних країн:

1. 40–60-ті роки ХХ ст. – період зародження та становлення медіаосвіти англомовних країн Америки та Європи.
2. 70–90-ті роки ХХ ст. (остання чверть століття) – розвиток медіаосвіти та її інтеграція в систему середньої та вищої ланок освіти.
3. Від початку ХХІ століття – сучасний період розвитку медіаосвіти в англомовних країнах.

Отже, можемо засвідчити, що держави та громадськість англомовних країн Європейського Союзу, Америки, Канади цілком усвідомлюють актуальність формування медіаінформаційної грамотності населення, в першу чергу освітян, які активно впливають на нове покоління. Наразі науковцями-теоретиками та фахівцями-практиками в сфері медіа різних країн видається значна кількість навчально-методичних матеріалів для формування медіаінформаційної грамотності та медіаосвіти школярів, студентства, вчителів та викладачів ЗВО.

Проте, як засвідчують опитування та дослідження аналітиків, медіаінформаційна грамотність педагогічної спільноти України залишається на досить невисокому рівні, що підсилено появою від початку повномасштабного вторгнення нових загроз та інструментів впливу з боку росії, психоемоційним станом суспільства, коли населення України постало перед ризиками медіатравматизації, негативного стану і вражень від новин та аудіовізуального контенту, поширенням технологій штучного інтелекту, які створюють нові виклики достовірності інформації та довіри до медіа. Це доводить необхідність нових досліджень та оновлення напрямів роботи з формування й розвитку медіаграмотності громадян України, в першу чергу її молодого покоління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биндас, О. М. (2023). Сутність медіаосвітніх моделей провідних країн Європи. *Імідж сучасного педагога*, 3(198), 11–15. DOI: 10.33272/2522-9729-2021-3(198)-11-15
2. Головченко, Г. О. (2021). *Тенденції розвитку медіаосвіти в США і Канаді*. (Дис.

- д-ра пед. наук). Київ, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих ім. І. Зязюна.
3. Ішутіна, О. Є. (2022). Європейський контекст упровадження медіаосвіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота», 1(50)*. 113–115. DOI: 10.24144/2524-0609.2022.50.113-115.
  4. Макух-Федоркова, І. (2017). Медіа-освіта як інноваційний напрям освітньої політики Канади. *Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей*, 35–36, 60–73. URL: <https://mhpi.chnu.edu.ua/index.php/issues/article/download/76/58/116>
  5. Приходькіна, Н. О. (2021). Тенденції розвитку медіаосвіти учнів у закладах загальної середньої освіти розвинених англомовних країн. (Дис. д-ра пед. наук). Київ: НАПН України, Інститут педагогіки.
  6. Dornan, C. (2019). *How to Navigate an Information Media Environment Awash in Manipulation, Falsehood, Hysteria, Vitriol, Hyper-Partisan Deceit and Pernicious Algorithms*. The Canadian Commission for UNESCO's IdeaLab.
  7. European Parliament. (2008). *European Parliament Resolution of 16 December 2008 on media literacy in a digital world* (2008/2129 (INI)). URL: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0598+0+DOC+XML+V0//EN>
  8. Garner, S. D. (2006). *High-level Colloquium on Information Literacy and Lifelong Learning* [Report]. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000144820>
  9. McLuhan, M. (1964). *Understanding Media: The extensions of man*. Canada: McGraw-Hill.
  10. MediaSmarts. (n.d.). Canada's Centre for Digital Media Literacy. URL: <http://mediasmarts.ca>
  11. UNESCO. (2004). *The Prague declaration. Towards an information literate society*. URL: <https://www5.austlii.edu.au/au/journals/inCiteALIA/2004/17.pdf>
  12. UNESCO. (2007). *Paris Agenda or 12 Recommendations for Media Education*. URL: <http://www.ifap.ru/pr/2007/070625ba.pdf>.
  13. UNESCO. (2011). *Fez declaration on media and information literacy*. URL: <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/news/Fez%20Declaration.pdf>
  14. UNESCO. (2013). *Media and Information Literacy: Policy and Strategy Guidelines*. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000225606>.
  15. UNESCO. (2014). *Paris Declaration on Media and Information Literacy in the Digital Era*. URL: <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/resources/news-and-in-focus-articles/in-focus-articles/2014/paris-declaration-on-media-and-information-literacy-adopted/>
  16. UNESCO. *Five Laws of Media and Information Literacy*. URL: <https://www.unesco.org/en/media-information-literacy/five-laws>

THE STAGES OF DEVELOPMENT OF MEDIA EDUCATION IN HIEGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN ENGLISH-SPEAKING COUNTIRES OF AMERICA AND EUROPE

Olena Beskorsa

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Primary
Education Theory and Practice Department
SHEE “Donbas State Pedagogical University”

Sloviansk, Ukraine

ORCID ID 0000-0001-8018-8549

beskorsyhelen@gmail.com

Abstract. The article is devoted to the issue of the emergence and development of media education in higher educational institutions of the English-speaking countries of America and Europe. It is found out that media education is referred to all types of media that include a set of information and communication tools which every person interacts with in education, professional activities and everyday life: printed (newspapers, magazines), audio media (radio, sound recordings) and screen or audio-visual media (cinema, television, video, multimedia, Internet, etc.); the essential characteristics of media education are defined, it is revealed that the goal of media education is to enhance media literacy and media culture of an individual. To achieve this goal, a set of methods was used: the bibliographic method and a method of literature review to determine the state of research on the development of media education in the English-speaking countries of America and Europe, to identify leading theoretical approaches; a chronological and systematic method and a method of retrospective analysis to study the preconditions and to identify the stages of emergence of the studied phenomenon; descriptive-analytical and comparative methods to determine the general and specific trends in the development of media education in the English-speaking countries of America and Europe.

The thorough analysis of theoretical and applied research on media education processes in the English-speaking countries of America and Europe has allowed to identify and characterise three key periods in the formation and development of media education and media literacy in English-speaking countries: 40s-60s of the twentieth century – the period of emergence and development of media education in English-speaking countries of America and Europe; 70s-90s of the twentieth century (the last quarter of the century) – the development of media education and its integration into the system of secondary and higher education; since the beginning of the twenty-first century – the modern period of media education development in English-speaking countries.

In the context of studying the experience of media theorists and practitioners in English-speaking countries, the author substantiates the need to apply positive media experience to solve the problems of implementing media education in Ukraine.

Key words: media education; media literacy; media culture; periodisation; English-speaking countries of America and Europe; key trends.

REFERENCES

1. Byndas, O. M. (2023). Sutnist mediaosvitnikh modelei providnykh krain Yevropy [The essence of media education models of leading European countries]. *Imidzh suchasnoho pedahoha*, 3(198), 11–15. DOI: 10.33272/2522-9729-2021-3(198)-11-15 [in Ukrainian].
2. Holovchenko, H. O. (2021). *Tendentsii rozvytku mediaosvity v SSHA i Kanadi [Development trends of media education in the USA and Canada]*. (Dissertation of Doctor of Pedagogical Sciences). Kyiv, Instytut pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh im. I. Ziaziuna [in Ukrainian].
3. Ishutina, O. Y. (2022). Yevropeiskyi kontekst uprovadzhennia mediaosvity [The European context of the introduction of media education]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: "Pedahohika. Sotsialna robota"*, 1(50), 113–115. DOI: 10.24144/2524-0609.2022.50.113-115 [in Ukrainian].
4. Makukh-Fedorkova, I. (2017). Media-osvita yak innovatsiinyi napriam osvitnoi polityky Kanady [Media education as an innovative direction of Canadian educational policy]. *Istoryko-politychni problemy suchasnoho svitu: Zbirnyk naukovykh statey*, 35–36, 60–73. URL: <https://mhpi.chnu.edu.ua/index.php/issues/article/download/76/58/116> [in Ukrainian].
5. Prykhodkina, N. O. (2021). *Tendentsii rozvytku mediaosvity uchniv u zakladakh zahalnoi serednoi osvity rozvynenykh anhlomovnykh krain [Trends in the development of media education of students in institutions of general secondary education in developed English-speaking countries]*. (Dissertation of Doctor of Pedagogical Sciences). Kyiv: NAPN Ukrayiny, Instytut pedahohiky [in Ukrainian].
6. Dornan, C. (2019). *How to Navigate an Information Media Environment Awash in*

Manipulation, Falsehood, Hysteria, Vitriol, Hyper-Partisan Deceit and Pernicious Algorithms. The Canadian Commission for UNESCO's IdeaLab.

7. European Parliament. (2008). *European Parliament Resolution of 16 December 2008 on media literacy in a digital world* (2008/2129 (INI)).

URL: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0598+0+DOC+XML+V0//EN>

8. Garner, S. D. (2006). *High-level Colloquium on Information Literacy and Lifelong Learning* [Report]. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000144820>

9. McLuhan, M. (1964). *Understanding Media: The extensions of man*. Canada: McGraw-Hill.

10. MediaSmarts. (n.d.). Canada's Centre for Digital Media Literacy. URL: <http://mediasmarts.ca>

11. UNESCO. (2004). *The Prague declaration. Towards an information literate society*. URL: <https://www5.austlii.edu.au/au/journals/inCiteALIA/2004/17.pdf>

12. UNESCO. (2007). *Paris Agenda or 12 Recommendations for Media Education*. URL: <http://www.ifap.ru/pr/2007/070625ba.pdf>.

13. UNESCO. (2011). *Fez declaration on media and information literacy*. URL: <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/news/Fez%20Declaration.pdf>

14. UNESCO. (2013). *Media and Information Literacy: Policy and Strategy Guidelines*. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000225606>.

15. UNESCO. (2014). *Paris Declaration on Media and Information Literacy in the Digital Era*. URL: <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/resources/news-and-in-focus-articles/in-focus-articles/2014/paris-declaration-on-media-and-information-literacy-adopted/>

16. UNESCO. *Five Laws of Media and Information Literacy*. URL: <https://www.unesco.org/en/media-information-literacy/five-laws>

Матеріали надійшли до редакції
30.09.2024 р.